

SAK 4/16 Høring: Forslag til endring i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet (KD) har sendt forslag til endring av forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften) på høring (vedlegg 2 - 4). Forslaget er del av oppfølgingen av *Stortingsmelding 18 (2014-2015) Konsentrasjon for kvalitet – Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren* (strukturmeldingen). Formålet med meldingen var å legge til rette for økt kvalitet i høyere utdanning og forskning. Regjeringen vil styrke Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) sitt arbeid med å heve kvaliteten i høyere utdanning, og arbeider nå mot en nasjonal strategi for utdanningskvalitet og en ny og mer effektiv modell for tilsyn med høyere utdanning. Forskriftsendringen er del av dette arbeidet. Samtidig er endringen en tilpasning til de nye europeiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring i høyere utdanning, *ESG 2015*, vedtatt av det høyere europeiske utdanningsområdet (EHEA) i mai 2015.

Endringsforslagene er nokså omfattende. Departementet foreslår økte krav til etablering av master- og doktorgradsprogram og strammer inn kravene for akkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet. Kravene til å opprette nye og til å opprettholde allerede akkrediterte utdanningstilbud på master- og doktorgradsnivå skjerpes, og dersom forslaget blir vedtatt, vil dette få noen konsekvenser blant annet for hvordan vi ved UiS organiserer det systematiske kvalitetsarbeidet, hvilke krav vi stiller til kompetanse og faglig bredde i våre fagmiljø og hvilke krav vi har til faglig bredde og kvalitet i utdanningene. KD mener at alle høyere utdanningsinstitusjoner bør gis en overgangsperiode for å kunne tilpasse eksisterende master- og doktorgradsstudier til nye krav. Forslaget er at de nye kravene skal være oppfylt innen utgangen av 2018.

Høringen er behandlet i ulike sentrale organ ved UiS og sendt ut til enhetene for innspill (vedlegg 1). Her blir enhetene bedt om å vurdere hvordan de foreslåtte endringer kan innvirke på eget ansvarsområde. Utkast til høringssvar fra Det humanistiske fakultet er lagt ved (vedlegg 5). Vi ber kvalitetsutvalget ta stilling til denne og gi råd til dekanen. Foreliggende sak er primært en gjennomgang av teksten i KDs høringssvar, og det er i høringssuttalelsen fakultetets meninger om saken kommer frem.

Oppsummering av endringsforslag som er mest relevante for fakultetene

Av hensyn til sakens omfang har vi hentet ut de endringsforslag som vi mener er mest relevante for fakulteter og institutter. Vi viser til de vedlagte høringssvar (vedlegg 2 – 4) for detaljert oversikt over alle endringer.

Systematisk kvalitetsarbeid

§ 2-1 Krav til systematisk kvalitetsarbeid skal lyde:

- (1) Universiteter og høyskoler skal ivareta ansvaret for kvaliteten i utdanningen ved å ha et systematisk kvalitetsarbeid som skal sikre og bidra til å utvikle kvaliteten i studietilbudene. Videre skal institusjonen sikre løpende utvikling, avdekke sviktende kvalitet i studietilbudene og gi

tilfredsstillende dokumentasjon. Institusjonene skal kvalitetssikre alle forhold som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor mulige søkere til avslutning av studiet.

- (2) Kvalitetsarbeidet skal være i tråd med kravene i Europeiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring i høyere utdanning.
- (3) Institusjonene skal gjennomføre periodiske evalueringer av sine studietilbud. Representanter fra arbeidslivet og studentene skal delta i evalueringene. Evalueringresultatet skal være offentlig.
- (4) NOKUT skal fastsette utfyllende kriterier for institusjonenes kvalitetsarbeid i forskrift.

Kommentar:

NOKUTs tilsyn er nå dreid fra å evaluere institusjonenes *kvalitetssikringsystemer* til et bredere tilsyn med institusjonenes samlede *kvalitetsarbeid*. Kravet om at kvalitetsarbeidet skal være i tråd med kravene i Europeiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring er nytt. Det samme er kravet om periodiske evalueringer av studietilbudene.

§ 2-2 Periodisk tilsyn med institusjonenes kvalitetsarbeid gjengis ikke i sin helhet her, de viktigste endringer er at NOKUTs tilsyn nå skal konsentrere seg om institusjonens helhetlige *kvalitetsarbeid*. Det skal nå, som tidligere, ikke gå mer enn seks år mellom hvert tilsyn, men det åpnes opp for at NOKUT kan forlenge perioden mellom tilsynene med inntil to år dersom institusjonen har dokumentert særlig solid kvalitetsarbeid. Dersom NOKUT finner vesentlige mangler ved kvalitetsarbeidet eller kvaliteten, har institusjonen en frist på inntil ett år til å rette opp forholdene, tidligere var denne fristen 6 måneder.

Akkreditering av studietilbud

§ 3-1 Akkreditering av studietilbud gjengis ikke i sin helhet her, men essensen er at når institusjonen bruker selvakkrediteringsretten, må studietilbudet vurderes ut fra de samme standarder og kriterier som NOKUT benytter ved akkreditering av nye studietilbud. Institusjonens vurderinger skal dokumenteres.

§ 3-2 Krav til akkreditering av mastergradsstudier skal lyde:

- (1) Mastergradsstudiet skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde
- (2) Alternativ 1

Mastergradsstudiet skal ha et fagmiljø som er stabilt og består av tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor hele bredden av studiet. Det skal gjennomføres en helhetlig vurdering av om fagmiljøet har tilstrekkelig antall ansatte for å dekke de fag og emner studiet består av og om fagmiljøet består av ansatte med relevant og riktig kompetanse. Vurderingene skal dokumenteres slik at NOKUT kan bruke dem i sitt arbeid.

Alternativ 2

Mastergradsstudiet skal ha et fagmiljø som er stabilt og som består av et tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innen hele bredden av studiet. Ressursene som benyttes på studietilbudet skal normalt være minst tolv årsverk, hvorav minst åtte er i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger, minst ni har førstestillingskompetanse og minst to har professorkompetanse. Kravene i annet punktum kan fravikes der fagmiljøet etter en helhetsvurdering må anses å ha tilstrekkelig kvalitet og bredde i kompetansen og etableringen av studiet er begrunnet i nasjonale hensyn. Vurderingene skal dokumenteres slik at NOKUT kan bruke dem i sitt arbeid.

- (3) Fagmiljøet skal bestå av ansatte med spesialisering i alle vesentlige deler av mastergradstudiet, slik at studentene kan delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver.

- (4) Mastergradsstudiet skal være tilknyttet et fagmiljø med høy faglig kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid i alle deler av studiet, og som kan vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

Kommentar:

Paragrafen er ny. Departementet har lenge vært bekymret for mange og smale studietilbud, derav kravet om «tilstrekkelig faglig bredde». Når det gjelder (2), mener departementet at alternativ 1 er å foretrekke da dette gir mer fleksibilitet for institusjonene, men begge alternativene skal være en skjerping av gjeldende krav til størrelse og bredde på et fagmiljø.

§ 3-3 Krav til akkreditering av doktorgradsstudier skal lyde:

- (1) Institusjonen skal tilby utdanning og forskning på området for doktorgraden som har en kvalitet og et omfang som sikrer at doktorgradsstudiet kan gjennomføres på høyt vitenskapelig nivå. Institusjonen skal ha bredde i studietilbudet på lavere og høyere grads nivå innenfor området for doktorgradsstudiet.
- (2) Området for doktorgradsstudiet skal utgjøre en vitenskapelig helhet med sammenheng mellom de enkelte delene studiet er satt sammen av.
- (3) Doktorgradsstudiet skal være tilknyttet et fagmiljø med høy kompetanse innen utdanning og forskning, som kan vise til dokumenterte forskningsresultater, inkludert publisering, på høyt internasjonalt nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.
- (4) Fagmiljøet skal ha dybde og bredde innen alle vesentlige deler av doktorgradsstudiet slik at doktorgradskandidatene kan delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver.
- (5) Alternativ 1
Doktorgradsstudiet skal ha et fagmiljø som er stabilt og består av tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor hele bredden av studietilbudet. Det skal gjennomføres en helhetlig vurdering av om fagmiljøet har tilstrekkelig antall ansatte for å dekke de fag og emner og den veiledningen studiet består av. Fagmiljøet skal bestå av ansatte med relevant og riktig kompetanse. Vurderingene skal dokumenteres slik at NOKUT kan bruke dem i sitt arbeid.

Alternativ 2

Doktorgradsstudiet skal ha et fagmiljø som er stabilt og består av tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor hele bredden av studietilbudet. Det skal gjennomføres en helhetlig vurdering av om fagmiljøet har tilstrekkelig antall ansatte for å dekke de fag og emner og den veiledningen studiet består av. Fagmiljøet skal bestå av ansatte med relevant og riktig kompetanse. Vurderingene skal dokumenteres slik at NOKUT kan bruke dem i sitt arbeid. Fagmiljøet skal bestå av minst åtte årsverk med førsteamanuensis- eller professorkompetanse over en periode på minst tre år før akkreditering. Minst seks av årsverkene skal være i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger og minst fire ansatte skal ha professorkompetanse.

- (6) Institusjonen skal dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å ta opp minst 15 stipendiater til studiet i løpet av fem år etter oppstart, og sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater. Minst halvparten av stipendiatene skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen.

Kommentar:

Paragrafen er delvis ny. Krav til faglig bredde er skjerpet. En kan ikke etablere doktorgradsstudium i kun en spesialitet innenfor et område, et eksempel som er trukket fram er studium i romfysikk, dette fyller ikke breddekravet – studiet må bygge på en sammensetning av flere spesialiseringer innenfor fysikkfaget. Krav til fagmiljøets forskningstyngde og kvalitet er også presisert, og krav til bredde og størrelse på fagmiljøet er skjerpet. Når det gjelder § 3-3 femte ledd, foretrekker departementet alternativ 1 fordi dette gir mer fleksibilitet for institusjonene. Det at minst halvparten av stipendiatene skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen er en skjerping av gjeldende lovverk, som ikke stiller krav til arbeidssted og ansettelsesforhold.

Akkreditering av institusjon

§3-8 Standarder for akkreditering som universitet gjengis ikke i sin helhet her. Institusjonen er selv ansvarlig for kvaliteten i egen virksomhet, og institusjonen skal jevnlig vurdere om krav i lov og forskrifter er oppfylt. Disse vurderingene skal være dokumentert på en slik måte at NOKUT kan benytte dem i sitt tilsynsarbeid. Departementet vektlegger betydningen av at universitetene videreutvikler egen profil og at doktorgradsstudiene reflekterer profilen. Utdanningene på lavere og høyere grads nivå skal dekke hele bredden i fagområdene og være innenfor institusjonens faglige profil.

Revidering av akkreditering

§ 3-9 Revidering av akkrediterte studier gjengis ikke i sin helhet her. NOKUT kan på fritt grunnlag igangsette revidering av akkrediterte studietilbud. NOKUT kan trekke tilbake akkrediteringen for ett eller flere fag som er en del av en bredere doktorgradsutdanning.

Sluttbestemmelser

Alle høyere utdanningsinstitusjoner bør gis en overgangsperiode for å kunne tilpasse eksisterende master- og doktorgradsstudier til nye krav. Forslaget er at de nye kravene skal være oppfylt innen 31. desember 2018.

Forslag til vedtak:

Kvalitetsutvalget stiller seg bak forslag til høringsuttalelse vedrørende forslag til endring av forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning med endringer som fremkom i møtet

Hagbard Line-buset 18. januar 2016

Jorunn Melberg
leder

Fredrik Skår,
sekretær

Vedlegg til saken:

- 1) Invitasjon til høring – Forslag til endring i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning. Notat med oppfølging fra Utdanningsavdelingen, UiS, 07.12.2015.
- 2) Høringsnotat – Forslag til endringer i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning. Endringsforslag fra Kunnskapsdepartementet (KD) per 4. november 2015.
- 3) Endringsforslag som gjelder NOKUTs tilsynsvirksomhet og institusjonenes kvalitetsarbeid. Oversikt over gjeldende forskrift og endringsforslag fra KD per 4. november 2015.
- 4) Gjeldende bestemmelser og endringsforslag i studiekvalitetsforskriften. Skjematisk oversikt over endringsforslag fra KD per 4. november 2015.
- 5) Utkast til høringssvar fra Det humanistiske fakultet